

# Näringsutskottets yttrande 2024/25:NU4y

## Totalförsvaret 2025–2030

---

### Till försvarsutskottet

Försvarsutskottet beslutade den 22 oktober 2024 att ge näringsutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens proposition 2024/25:34 Totalförsvaret 2025–2030 och eventuella följdmotioner i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Näringsutskottet begränsar sitt yttrande till förslag i följdmotionerna 2024/25:3254 (S) yrkande 6, 2024/25:3247 (V) yrkande 18 och 2024/25:3257 (MP) yrkande 7 som berör utskottets beredningsområde. Näringsutskottet anser att försvarsutskottet bör avstyrka de tre yrkandena.

I yttrandet finns tre avvikande meningar (S, V, MP).

# Utskottets överväganden

## Totalförsvaret 2025–2030

### Propositionen

#### *Propositionens huvudsakliga innehåll*

Regeringens proposition 2024/25:34 Totalförsvaret 2025–2030 innehåller förslag om ett nytt mål för totalförsvaret, nya mål för det militära försvaret respektive civila försvaret samt inriktningen för Försvarsmaktens krigsorganisation. Vidare innehåller propositionen regeringens bedömning av den säkerhetspolitiska utvecklingen. Regeringen behandlar utifrån denna utgångspunkt totalförsvarets fortsatta utveckling inklusive en initial bedömning av Nato-medlemskapets konsekvenser för utformningen av det militära och civila försvaret.

I de närmast följande avsnitten återges en sammanfattning av de delar av propositionen som berör näringsutskottets beredningsområde, med särskilt fokus på de avsnitt som har koppling till de följdmotionsyrkanden som utskottet har valt att yttra sig över.

#### *Det civila försvaret*

##### **Mål för det civila försvaret**

Regeringen gör bedömningen att förmågan inom det civila försvaret behöver stärkas även fortsättningsvis och att takten i utvecklingen behöver öka. Det civila försvaret ska byggas utifrån de krav som ställs vid höjd beredskap och ytterst krig. Beredskapsstrukturen för civilt försvar och krisberedskap behöver fortsätta att utvecklas. Regeringen konstaterar även att en stark försörjningsberedskap bidrar till att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna.

I propositionen föreslår regeringen att riksdagen ska godkänna det mål för det civila försvaret som ska gälla fr.o.m. 2025. Målet ska enligt förslaget vara att det civila försvaret har förmåga att

- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- inom ramen för Natos kollektiva försvar och uppgifter i övrigt bidra till det militära försvarets förmåga
- skydda civilbefolkningen
- upprätthålla försvarsviljan och samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar.

##### **Näringslivets roll inom ramen för det ekonomiska försvaret**

Regeringen konstaterar att näringslivets aktörer har en viktig roll för det allmänna och att deras bidrag är centralt för totalförsvarets förmåga. För att näringslivet ska kunna fortsätta sin verksamhet även i störda förhållanden och i värsta fall krig krävs det enligt regeringen förberedelser i fredstid.

Regeringen redovisar vidare ett antal pågående utredningsuppdrag och meddelar avsikten att utifrån kommande redovisningar av dessa uppdrag fortsätta att utveckla arbetet med näringslivets roll inom försörjningsberedskapen. Utöver detta pekar regeringen på att en särskild utredare har i uppdrag att kartlägga vilka varor och tjänster i Sverige som har väsentlig betydelse för möjligheterna att kunna upprätthålla samhällsviktig verksamhet eller där allvarliga konsekvenser i övrigt riskerar att uppstå om varan eller tjänsten inte tillgängliggörs.

Regeringen framhåller också att många myndigheter är beroende av tjänster och resurser från bolag med statligt ägande och nämner att frågan om totalförsvarets behov ingår i en pågående översyn av statens ägarpolicy.

### **Försörjning av kritiska varor och tjänster samt utrikeshandel**

Som ett led i att nå målet för det civila försvaret behöver nödvändig försörjning av kritiska varor och tjänster för totalförsvarets behov samt utrikeshandel upprätthållas vid fredstida kriser, höjd beredskap och ytterst krig. Regeringen anser att statliga myndigheters ansvar inom dessa områden därför bör tydliggöras i den nuvarande beredskapsstrukturen för krisberedskap och civilt försvar.

Vidare anser regeringen att Sverige vid höjd beredskap måste kunna säkerställa totalförsvarets behov av varor och tjänster samt kunna upprätthålla handel med omvärlden.

Som Försvarsberedningen konstaterar finns det i dag inga utpekade beredskapsmyndigheter med ansvar för att upprätthålla handel med omvärlden. Det saknas även ett utpekat ansvar för att säkerställa industrins försörjning av råvaror och annat som är av central betydelse för att kunna upprätthålla produktionen av kritiska varor och tjänster.

Regeringen delar därför Försvarsberedningens bedömning att ansvaret för att upprätthålla nödvändig försörjning av kritiska varor och tjänster samt utrikeshandel behöver tydliggöras i den nuvarande beredskapsstrukturen för krisberedskap och civilt försvar. Regeringen har för avsikt att tydliggöra de statliga myndigheternas ansvar inom dessa områden.

### **Energiförsörjning**

Regeringen konstaterar att Sverige blir alltmer beroende av en robust och pålitlig tillgång till energi. Störningar i energisystemet kan få omfattande konsekvenser för stora delar av samhället. En fungerande energiförsörjning är central för att ett samhälle ska fungera även vid höjd beredskap och ytterst krig.

Regeringen slår vidare fast att Sveriges energisystem behöver fortsätta att utvecklas för att möta ambitionshöjningen inom totalförsvaret. Trygg energiförsörjning handlar om att förebygga, motstå och hantera störningar i energiförsörjningen. Vid höjd beredskap kommer sannolikt behovet av att hantera störningar att öka. Regeringens ambition att utveckla och trygga energiförsörjningen avser förutom el också flytande drivmedel, gas, värme och kyla samt kopplingar mellan dessa områden.

Här nämner regeringen bl.a. förutsättningarna för att möta totalförsvarets behov av flytande drivmedel och ökad redundans för den viktigaste förbrukningen kopplad till det västsvenska naturgasnätet.

När det gäller flytande drivmedel är dagens beredskapslager av olja, enligt regeringen, en viktig resurs som behöver framtidsäkras, och förutsättningarna att kunna nyttja dem vid kris och höjd beredskap behöver säkerställas. Det handlar också om större marginaler i logistik- och leveranskedjor, vilket kan inkludera utökade lager, förmåga till reparation och förstärkt skydd.

Regeringen anser att energipolitiken behöver utvecklas för att kunna möta en ökad elanvändning. Här hänvisar regeringen till den omläggning av energipolitiken som har gjorts både för att möta det ökande elbehovet och för att säkra en trygg energiförsörjning och en effektiv omställning (prop. 2023/24:105, bet. 2023/24:NU14, rskr. 2023/24:201). I sammanhanget konstaterar regeringen att all ny fossilfri elproduktion som bidrar till en snabb expansion av energisystemet behövs.

### **Ekonomisk inriktning för det civila försvaret**

För att stärka Sveriges försvarsförmåga krävs det, enligt regeringens bedömning, tillskott till de anslag som finansierar åtgärder inom det civila försvaret. Regeringen föreslår därför i budgetpropositionen för 2025 medelstillskott inom en ekonomisk planeringsram för civilt försvar för den kommande försvarsbeslutsperioden 2025–2030. Tillskott görs bl.a. till utgiftsområde 21 Energi för finansiering av insatser kopplade till frågor om energiförsörjning och till utgiftsområde 24 Näringsliv för att säkerställa tillgången till viktiga grunddata.

### **Motionerna**

I kommittémotion 2024/25:3254 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om en ny myndighet för ekonomisk beredskap och försörjningsberedskap. Motionärerna pekar på den yttersta vikten av att utveckla näringslivets förmåga att upprätthålla eller vid behov ställa om sin verksamhet för att samhället ska fungera vid fredstida krissituationer och under krig. De anser att det behövs en ny myndighet för utveckling och uppföljning av näringslivets försörjningsberedskap och ekonomiskt försvar för att ta ett starkt samhälleligt grepp om näringslivets beredskapsplanering, roll och ansvar. Myndigheten bör hantera frågor som hur försörjningskedjorna kan byggas upp och hur relationen stat–näringsliv–myndigheter ska samordnas för bästa effektivitet.

Ett tillkännagivande om att Sverige ska fasa ut sitt beroende av fossil olja och gas i syfte att stärka Sveriges säkerhet efterfrågas i kommittémotion 2024/25:3247 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkande 18. Motionärerna anför att klimatomställningen kräver en sådan utfasning och att den också bidrar till att minska Sveriges beroende av import från diktaturer. Motionärerna konsta-

terar bl.a. att en stor del av den ryska ekonomin bygger på inkomster från fossila bränslen. Energiomställningen minskar därmed inte bara hoten mot klimatet utan är, enligt motionärerna, också ett sätt att stärka säkerheten i Sverige och dess närområde.

Även i kommittémotion 2024/24:3257 av Emma Berginger m.fl. (MP) berörs betydelsen av att minska beroendet av fossila bränslen. Motionärerna anser att det behövs massiva satsningar på förnybar energi och på att elektrifiera stora delar av det svenska samhället. De pekar i sammanhanget på behovet av planering för att Försvarsmaktens fordon ska kunna fungera som en del av totalförsvaret i ett framtida energi- och bränslesystem som baseras på el och förnybara bränslen. I yrkande 7 efterfrågas ett tillkännagivande om att Sveriges försvar behöver anpassas både för att minska verksamhetens klimatpåverkan och för att säkerställa funktionalitet i ett förändrat klimat.

## **Bakgrund och pågående arbete**

### *Om fossila bränslen i den energipolitiska inriktningspropositionen*

I juni 2024 tog riksdagen ställning till regeringens proposition Energipolitikens långsiktiga inriktning samt ett antal motionsyrkanden (prop. 2023/24:105, bet. 2023/24:NU14, rskr. 2023/24:201).

I propositionen konstaterade regeringen bl.a. att en förutsättning för att klimatarbetet ska lyckas är att kol, olja och gas fasas ut både som bränsle och som råvara. Regeringen angav vidare att en långtgående elektrifiering av industrin och transportsektorn är nödvändig för att fasa ut kolet, oljan och fossilgasen. Regeringen framhöll också att utsläppen av växthusgaser från inrikes transporter behöver vara i princip noll senast 2045 för att Sverige ska kunna nå det långsiktiga klimatmålet. Det bör i huvudsak ske genom en elektrifiering av transportsektorn men även genom ökad användning av fossilfria drivmedel och ökad transporteffektivitet. Mot denna bakgrund redovisade regeringen sin avsikt att arbeta för en successiv utfasning av fossil bensin och diesel.

I flera motionsyrkanden förordades olika åtgärder, inklusive en särskild omställningslag, för en snabb utfasning av fossila bränslen. Samtliga dessa yrkanden avstyrktes av utskottet som anförde följande:

En omfattande elektrifiering, inte minst av industri- och transportsektorerna, är en viktig nyckel till framgång när det gäller att fasa ut fossila bränslen. Utskottet förordar därför fullt fokus på utbyggnaden av olika former av elproduktion, infrastruktur för kraftöverföring, reformering av elmarknaden etc. snarare än ett allt för ensidigt fokus på utfasning av fossila bränslen innan fossilfria alternativ finns på plats. En särskild omställningslag utöver klimatlagen eller en särskild plan för utfasningen utöver de krav som ställs i klimatlagen anser utskottet därför inte vara nödvändig i dagsläget. Utskottet vill också påminna om att det i ett yttrande till miljö- och jordbruksutskottet så sent som i mars 2024 föreslog att miljö- och jordbruksutskottet skulle avstyrka motionsyrkanden på temat utfasning av fossila bränslen med motiveringen att en successiv utfasning av sådana bränslen och drivmedel är viktig för omställningen men att utfasningen behöver ske i en takt som är samhällsekonomiskt hållbar och med beaktande av

hushållens ekonomi och företagens konkurrensförmåga. Därmed avstyrks motionsyrkandena.

I några av motionerna berördes även frågor om drivmedelsberedskap och om beredskapslagring av fossilfria drivmedel. Även dessa yrkanden avstyrktes och här hänvisade utskottet till att regeringen i propositionen anförde att den svenska drivmedelsberedskapen bör vidareutvecklas och även inkludera fossilfria drivmedel, med särskilt fokus på inhemsk produktion av sådana bränslen.

### *Slutbehandlat tillkännagivande om import av rysk energi*

Våren 2022 beslutade riksdagen om ett tillkännagivande om Sveriges energiförsörjning och import av rysk energi (bet. 2021/22:NU27, rskr. 2021/22:311). Tillkännagivandet utgick från ett utskottsinitiativ som väcktes i kölvattnet av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina, som inleddes i februari samma år. Utskottet stod enhälligt bakom tillkännagivandet. I sitt ställningstagande underströk utskottet vikten av att regeringen fortsättningsvis tydligt och med kraft driver linjen i EU att det europeiska beroendet av rysk energi, inte minst fossil energi, snarast praktiskt möjligt ska upphöra. Vidare ansåg utskottet att regeringen bör driva frågan om att EU ska ta fram ett regelverk för ursprungsmärkning av fossil energi som i första hand avser den fossila energins geografiska ursprung. Slutligen ansåg utskottet att det behövs åtgärder så att Sverige upphör med import av rysk energi när det är möjligt, inte minst fossila bränslen som naturgas och olja. Regeringen borde, enligt utskottets uppfattning, granska vilken import som förekommer för att därefter överväga olika alternativ som är juridiskt och praktiskt möjliga när det gäller både skyndsamma och mer långsiktiga åtgärder för att trygga Sveriges energiförsörjning.

Våren 2024 redogjorde regeringen för vilka åtgärder som hade vidtagits med anledning av tillkännagivandet (skr. 2023/24:75). Följande anfördes:

Regeringen uttalade i budgetpropositionen för 2024 följande angående tillkännagivandet (prop. 2023/24:1 utg.omr. 21 avsnitt 2.6 s. 16). Regeringen har i förhandlingar inom EU drivit och kommer fortsättningsvis att driva de frågor som omfattas av tillkännagivandet och som berör frågeställningar som hanteras inom EU. Beroendet av rysk gas i EU, och därmed även Sverige, har minskat kraftigt sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Svenska energiaktörer importerar inte längre vare sig olja eller uran från Ryssland. Vad gäller importen av rysk fossilgas så har den minskat kraftigt till Sverige. Gasanvändningen i Sverige har även minskat med omkring 23 procent. Vidare har regeringen i arbetet inom EU lyft frågan om att ursprungsgarantier även ska kunna utfärdas för fossilgas. Slutligen har regeringen i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 21 avsnitt 2.8 s. 30) uttalat att regeringen genom arbetet i EU kommer att verka för att ta fram gemensamma åtgärder som kommer att stärka försörjningstryggheten, minska importen av fossil energi från Ryssland och minska energipriserna. Regeringen anser mot denna bakgrund att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat, vilket har redovisats i budgetproposition för 2024.

I ett yttrande till konstitutionsutskottet (yttr. 2023/24:NU3y) konstaterade utskottet att tillkännagivandet redovisades som slutbehandlat i budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 21) och att utskottet då inte hade några invändningar mot regeringens bedömning (bet. 2023/24:NU3).

### *Beredskapssektorn Energiförsörjning prioriteras*

I ett gemensamt inlägg på regeringens webbplats den 29 oktober 2024 från statsråden Ebba Busch, Carl-Oskar Bohlin och Romina Pourmokhtari slås det fast att beredskapssektorn Energiförsörjning prioriteras i totalförvarspropositionen för 2025–2030. Statsråden redovisar att regeringen i budgetpropositionen för 2025 har föreslagit att medel ska avsättas för ökad elberedskap inklusive civilplikt. Vidare konstaterar de att fr.o.m. 2028 föreslås det att 1,4 miljarder kronor ska tillföras årligen för åtgärder som bl.a. syftar till att stärka elberedskapen exempelvis genom ödrift, reparationsberedskap som inkluderar både personal och materiel, utbildning och övning samt fortifikatoriskt skydd.

Utöver detta anges det att Affärsverket svenska kraftnät på regeringens uppdrag har analyserat behovet av civilplikt inom elförsörjningen. Regeringen har därför fattat beslut om att totalförvarspliktiga personer, som redan har viss utbildning eller kompetens inom områdena elförsörjning och räddningstjänst, kommer att kunna utredas för och sedan skrivas in för en kort grundutbildning. Efter avklarad utbildning kommer dessa personer att kunna krigsplaceras med civilplikt.

### **Utskottets ställningstagande**

I propositionen föreslår regeringen ett nytt mål för det civila försvaret. I arbetet med att utveckla det civila försvaret i syfte att nå detta mål tangeras ett antal områden som tillhör utskottets beredningsområde. Utskottet konstaterar i det sammanhanget att regeringen lyfter fram näringslivets roll som en viktig aktör, bl.a. när det gäller det ekonomiska försvaret. Utskottet noterar i anslutning till detta också att regeringen har gett Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Tillväxtverket och en särskild utredare uppdrag som kommer att kunna ge en god grund för det fortsatta arbetet med att utveckla näringslivets roll inom försörjningsberedskapen. Vidare vill utskottet påminna om att regeringen i propositionen pekar på att ansvaret för att upprätthålla nödvändig försörjning av kritiska varor och tjänster samt utrikeshandel behöver tydliggöras i den nuvarande beredskapsstrukturen för krisberedskap och civilt försvar. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte finns skäl att föregripa detta utredningsarbete och redan i detta läge förorda att det inrättas en ny myndighet för ekonomisk beredskap och försörjningsberedskap i linje med vad som föreslås i motion 2024/25:3254 (S) yrkande 6.

Energiförsörjningsfrågorna är enligt utskottets mening centrala utmaningar för det civila försvaret. Utan en under de givna förhållandena väl fungerande energiförsörjning kan både försvarsförmågan och försvarsviljan hämmas på

ett sätt som hotar det svenska samhället. Även i mindre allvarliga krissituationer är energiförsörjningen mycket betydelsefull för att det ska vara möjligt att upprätthålla samhällsviktig verksamhet, för att hushållskunder ska kunna värma upp sina bostäder, för att transportsystemet ska fungera och för att näringslivet ska kunna fortsätta att verka. Enligt utskottets bedömning råder det en bred politisk samsyn om vikten av att energiförsörjningen säkerställs under normala förhållanden och fredstida kriser såväl som under höjd beredskap och ytterst även under krig.

Med detta sagt vill utskottet instämma i det som anförs i två av de aktuella motionerna när det gäller uppfattningen att Sverige bör sträva efter att minska beroendet av fossila bränslen i allmänhet och inte minst sådana som importeras från länder med ett tvivelaktigt styre. Denna strävan är inte bara gynnsam ur klimatperspektiv, utan bidrar också till att frigöra Sverige från säkerhetspolitiskt skadliga beroendeförhållanden. Därför välkomnar utskottet att regeringen i propositionen redovisar ett antal åtgärder som har vidtagits eller aviserats för att förebygga, motstå och hantera störningar i energiförsörjningen när det gäller el, flytande drivmedel, gas, värme och kyla.

Utskottet vill också påminna om den pågående omställningen av energipolitiken där fokus ligger på en omfattande elektrifiering av samhället, vilket i sin tur bidrar till att minska behovet av fossila bränslen eftersom den svenska elproduktionen i stort sett redan är fossilfri och den tillkommande produktionen också förväntas vara det.

Med anledning av det som sägs i motionerna om vikten av att fasa ut fossila bränslen ur det svenska energisystemet vill utskottet även upprepa det utskottet anförde när motionsyrkanden med liknande inriktning avslogs av riksdagen i samband med behandlingen av regeringens energipolitiska inriktningsproposition våren 2024. Utskottet förordade då och vidhåller den uppfattningen att en omfattande elektrifiering, inte minst av industri- och transportsektorerna, är en viktig nyckel till framgång när det gäller att fasa ut fossila bränslen. Utskottet anser emellertid fortfarande att arbetet bör inriktas på utbyggnaden av olika former av elproduktion, infrastruktur för kraftöverföring, reformering av elmarknaden etc. snarare än ett alltför ensidigt fokus på utfasning av fossila bränslen innan fossilfria alternativ finns på plats. Därtill anser utskottet fortfarande att en successiv utfasning av fossila bränslen och drivmedel är viktig för omställningen men att en sådan utfasning behöver ske i en takt som är samhällsekonomiskt hållbar och med beaktande av hushållens ekonomi och företagets konkurrensförmåga. I samma ärende konstaterade utskottet att regeringen i den energipolitiska inriktningspropositionen anförde att den svenska drivmedelsberedskapen bör vidareutvecklas och även inkludera fossilfria drivmedel, med särskilt fokus på inhemsk produktion av fossilfria bränslen.

Sammantaget innebär detta att utskottet anser att försvarsutskottet bör avstyrka de två motionsyrkanden som berör frågor om utfasning av fossila bränslen och om anpassning av försvarets energianvändning, dvs. motionerna 2024/25:3247 (V) yrkande 18 och 2024/25:3257 (MP) yrkande 7. Som redan



har framgått ovan är det utskottets uppfattning att försvarsutskottet dessutom bör avstyrka motion 2024/25:3254 (S) yrkande 6.

Stockholm den 14 november 2024

På näringsutskottets vägnar

*Tobias Andersson*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tobias Andersson (SD), Elisabeth Thand Ringqvist (C), Fredrik Olovsson (S), Mats Green (M), Monica Haider (S), Jessica Stegrud (SD), Marianne Fundahn (S), Josef Fransson (SD), Isak From (S), Kjell Jansson (M), Louise Eklund (L), Johnny Svedin (SD), Daniel Vencu Velasquez Castro (S), Lorena Delgado Varas (V), Lili André (KD) och Rebecka Le Moine (MP).

# Avvikande meningar

## 1. Totalförsvaret 2025–2030 (S)

Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Marianne Fundahn (S), Isak From (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S) anför:

Näringslivets roll inom ramen för det civila försvaret måste stärkas. Näringslivets förmåga att upprätthålla eller vid behov ställa om sin verksamhet är, enligt vår uppfattning, av yttersta vikt för att samhället ska fungera vid fredstida krissituationer och krig. Därför anser vi att regeringen skyndsamt bör utreda tillsättandet av en ny myndighet för utveckling och uppföljning av näringslivets försörjningsberedskap och ekonomiskt försvar. Därigenom kan staten ta ett starkt samhälleligt grepp om näringslivets beredskapsplanering, roll och ansvar. Frågor om hur försörjningskedjorna kan byggas och hur relationen stat–näringsliv–myndigheter ska stärkas för största möjliga effektivitet bör få större uppmärksamhet och här anser vi alltså att en myndighet behöver svara för samordningen.

Det anförda innebär att vi instämmer i det som sägs i motion 2024/25:3254 (S) yrkande 6 om att en myndighet enligt ovan bör inrättas och vi förordar således att försvarskommittén ska tillstyrka det yrkandet. De övriga motionsyrkanden som behandlas i yttrandet bör avstyrkas av försvarskommittén.

## 2. Totalförsvaret 2025–2030 (V)

Lorena Delgado Varas (V) anför:

En fungerande svensk försvars- och säkerhetspolitik kräver inte bara en modern försvarsmakt utan också att det svenska samhällsbygget är robust och motståndskraftigt och att samhällsviktiga verksamheter har tillräckliga resurser under ett normalläge. Bara då är det möjligt att möta stora kriser och i värsta fall även krig.

Även om det förefaller vara osannolikt att ett enskilt militärt angrepp skulle riktas mot vårt land skulle Sverige oundvikligen påverkas av en säkerhetspolitisk konflikt eller kris i närområdet. I dag är klimatkrisen och dess konsekvenser ett av de allvarligaste hoten mot den globala säkerheten tillsammans med pandemier och stora avbrott i försörjningskedjorna.

Jag vill hävda att årtionden av privatiseringar och utförsäljningar av samhällsviktig verksamhet och en otillräcklig utbyggnad av förnybar energi – för att bara nämna några brister – inte bara har gjort det svenska samhället svagare utan även urholkat totalförsvarets förmågor. Min grundläggande hållning är att i ett robust och motståndskraftigt samhälle är möjligheten för det offentliga att ha kontroll över den samhällsviktiga verksamheten central. Jag vill under-

stryka betydelsen av offentligt ägande, och offentlig styrning av samhällsviktig verksamhet som en del av arbetet med att bygga ett robust och säkert samhälle måste understrykas.

Det civila försvaret är en viktig del av totalförsvaret som måste stärkas. Jag anser att det är svårt att bygga ett civilt försvar om inte välfärden, infrastrukturen eller elförsörjningen fungerar från början.

I anslutning till detta vill jag peka på nödvändigheten i att fasa ut all användning av fossil olja och gas. Detta har jag och andra företrädare för Vänsterpartiet krävt under många år, inte minst av klimatskäl. Ur ett totalförsvarsperspektiv skulle ett minskat fossilbränsleberoende dessutom göra att beroendet av import från många av världens diktaturer skulle minska. Att en stor del av den ryska ekonomin består av inkomster från fossila bränslen som olja och gas, väcker till eftertanke. Energiomställning bort från fossila bränslen blir därigenom inte bara en klimatpositiv handling utan också ett sätt öka den svenska försörjningstryggheten och att stärka säkerheten i Sverige och dess närområde.

Med hänvisning till det anförda instämmer jag således i det som sägs i motion 2024/25:3247 (V) yrkande 18 om att riksdagen bör rikta ett tillkännagivande till regeringen om att Sverige ska fasa ut sitt beroende av fossil olja och gas i syfte att stärka Sveriges säkerhet. Jag anser därmed att försvarsutskottet bör tillstyrka yrkandet. De övriga motionsyrkanden som behandlas i yttrandet bör avstyrkas av försvarsutskottet.

### **3. Totalförsvaret 2025–2030 (MP)**

Rebecka Le Moine (MP) anför:

Jag och andra företrädare för Miljöpartiet har under lång tid verkat för en snabbare och mer omfattande uppbyggnad av totalförsvaret – både det militära och det civila försvaret. Jag anser att försvaret ska vara defensivt till sin karaktär, med fokus på att skydda befolkningen, samhället och miljön och utgå från en bred syn på säkerhet. Det måste finnas en beredskap för att kunna möta både militära hot men också andra hot, såsom klimatförändringar och naturkatastrofer, pandemier och cyberangrepp.

Jag står bakom huvudinriktningen i Försvarsberedningens rapporter liksom stora delar av totalförsvarspropositionen. Däremot anser jag att regeringen inte har beaktat klimathotet i tillräcklig utsträckning i det arbetet. Klimathotet lyfts i omvärldsbevakningen i propositionen men utan att mötas upp med konkreta insatser. Jag saknar åtgärder som är inriktade på att anpassa samhället till konsekvenserna av ett förändrat klimat men också sådana som syftar till att på allvar bromsa de negativa effekterna på klimatet, inte minst åtgärder som minskar utsläppen av växthusgaser.

Jag anser att Sveriges civila försvar och krisberedskap behöver dimensioneras utifrån ett förändrat klimat där efterfrågan på krishantering kan väntas öka. Klimatomställningen berör hela samhället, och Försvarsmakten kan inte

stå utanför denna omställning. Försvaret måste därför bidra till minskade utsläpp och måste dessutom anpassas för att fungera i ett samhälle som har ställt om i en mer hållbar riktning. Det handlar t.ex. om att försvaret måste göras sig av med sitt fossilbränsleberoende. När samhället satsar massivt på förnybar energi och på en bred elektrifiering måste försvaret hänga med i utvecklingen. Därför krävs det planering för att exempelvis Försvarmaktens fordon ska kunna fungera som en central del av totalförsvaret när ett framtida energi- och bränslesystem till stor del är baserat på el och förnybara bränslen.

Den uppfattning jag därmed har redovisat sammanfaller med det som framförs i motion 2024/25:3257 (MP) yrkande 7, dvs. att riksdagen bör rikta ett tillkännagivande till regeringen om att Sveriges försvar behöver anpassas både för att minska verksamhetens klimatpåverkan och för att säkerställa funktionalitet i ett förändrat klimat. Jag anser således att försvarsutskottet bör tillstyrka det aktuella yrkandet. De övriga motionsyrkanden som behandlas i yttrandet bör avstyrkas av försvarsutskottet.